

Để cuộc bầu cử năm 2016 trở thành ngày hội của toàn dân

BÙI NGỌC THANH*

Ngày 22-5-2016, cử tri cả nước sẽ tham gia bầu đại biểu Quốc hội khóa XIV và đại biểu hội đồng nhân dân các cấp nhiệm kỳ 2016 - 2021. Phát huy những kết quả tích cực, khắc phục những hạn chế, khiếm khuyết trong cuộc bầu cử năm 2011 cũng như những đặc điểm mới của cuộc bầu cử năm nay nhằm phát huy tinh thần dân chủ, công khai, minh bạch, đúng luật, là những công việc thiết thực để bảo đảm ngày bầu cử thực sự là ngày hội của toàn dân.

Nhìn lại kết quả cuộc bầu cử ngày 22-5-2011

Đây là cuộc bầu cử đại biểu dân cử bốn cấp đầu tiên nên công tác chuẩn bị được tiến hành chủ động, tỉ mỉ, công phu và chu đáo. Từ Chỉ thị của Bộ Chính trị về lãnh đạo cuộc bầu cử, Nghị quyết của Ủy ban Thường vụ Quốc hội hướng dẫn bầu cử, Chỉ thị của Thủ tướng Chính phủ về tổ chức bầu cử (là những vấn đề tổng thể) đến những vấn đề chi tiết, như 35 mẫu biểu phục vụ bầu cử; 9 mẫu con dấu sử dụng cho các tổ chức phụ trách công tác bầu cử ở địa phương; các loại mẫu phiếu bầu, màu sắc mỗi loại; mẫu thẻ cử tri... đều được thiết kế chi tiết để dễ phân biệt,... tất cả đều được nghiên cứu, tập huấn, hướng dẫn kỹ càng với 41 công đoạn phân chia lịch trình, thời gian cho từng loại việc nhằm tránh

nhầm lẫn các thao tác trong quy trình bầu cử.

Các hoạt động thông tin, tuyên truyền được đẩy mạnh, phản ánh khá chính xác, kịp thời, đầy đủ quá trình chuẩn bị và diễn biến trong ngày bầu cử; đấu tranh kịp thời với những luận điệu sai trái, vu khống, xuyên tạc cuộc bầu cử. Ở 63 tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương đã diễn ra 2.192 hội nghị tiếp xúc cử tri của những người ứng cử đại biểu Quốc hội với gần 341.000 cử tri tham dự với 13.759 ý kiến phát biểu.

Để bầu đại biểu hội đồng nhân dân, đã có tất cả 121.084 cuộc tiếp xúc ở cả ba cấp với gần 6,4 triệu cử tri tham gia, 375.968 ý kiến phát biểu. Các cuộc tiếp xúc cử tri đều diễn ra trong không khí dân chủ, sôi nổi, thẳng thắn, cởi mở và đầy tính xây dựng. Hội đồng bầu cử và Ủy ban Thường vụ Quốc

hội đã tổ chức 31 đoàn kiểm tra, giám sát công tác chuẩn bị bầu cử ở tất cả các tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương... Để có 1 ngày cử tri cả nước đi bỏ phiếu, công tác chuẩn bị đã diễn ra trong 170 ngày, bắt đầu từ giữa quý IV năm 2010.

Sau hội nghị hiệp thương lần thứ ba, cả nước có 827 người trong danh sách chính thức những người ứng cử đại biểu Quốc hội, trong đó có 182 người do Trung ương giới thiệu và 645 người ở các địa phương để bầu chọn 500 đại biểu Quốc hội; tỷ lệ người ứng cử trong danh sách chính thức so với số đại biểu được bầu là 1,65 lần. Cả nước có 183 đơn vị bầu cử, trong đó có 2 đơn vị có 6 người ứng cử để bầu 3 đại biểu; 129 đơn vị có 5 người ứng

* TS, nguyên Chủ nhiệm Văn phòng Quốc hội

Cử tri cả nước tham gia bầu cử đại biểu Quốc hội khóa XIV và đại biểu hội đồng nhân dân các cấp nhiệm kỳ 2016 - 2021

TÁC GIẢ: NGUYỄN ANH MINH

cử để bầu 3 đại biểu; 3 đơn vị có 4 người ứng cử để bầu 3 đại biểu; 11 đơn vị có 4 người ứng cử để bầu 2 đại biểu; 38 đơn vị có 3 người ứng cử để bầu 2 đại biểu. Về bầu đại biểu hội đồng nhân dân, cả nước có 472.870 người ứng cử ở cả ba cấp để bầu chọn 306.491 người, trong đó, cấp tỉnh là 5.955 người ứng cử để bầu 3.829 đại biểu (tỷ lệ 1,55); cấp huyện là 32.253 người ứng cử để bầu 21.124 đại biểu (tỷ lệ 1,53); cấp xã là 434.662 người ứng cử để bầu lấy 281.538 đại biểu (tỷ lệ 1,54).

Do được chuẩn bị chu đáo, bài bản nên cuộc bầu cử năm 2011 đã thành công tốt đẹp. Cử tri cả nước đã tham gia

bầu cử với tinh thần ngày hội non sông. Dân số cả nước tính đến thời điểm chuẩn bị bầu cử là 87.276.000 người. Tổng số cử tri ở thời điểm bầu cử là 62.313.605 người. Số cử tri đã đi bầu cử là 62.010.266 người, đạt tỷ lệ 99,51% (tính chung cho tất cả 98.942 tổ bầu cử - khu vực bỏ phiếu) trong cả nước. Từ việc ý thức được quyền lợi và nghĩa vụ thiêng liêng của mình, cử tri cả nước đã náo nức tham gia cuộc bầu cử. Rất nhiều tổ bầu cử đã khai mạc từ 5 giờ đến trước 7 giờ sáng (Luật Bầu cử quy định: Việc bỏ phiếu bắt đầu từ 7 giờ sáng đến 7 giờ tối. Tùy tình hình địa phương, Tổ bầu cử có thể quyết định cho bắt

đầu sớm hơn nhưng không được trước 5 giờ sáng hoặc kết thúc muộn hơn nhưng không được quá 10 giờ đêm). Tỉnh Trà Vinh có 1.123 tổ bầu cử thì có tới 897 tổ khai mạc từ 5 giờ, 226 tổ khai mạc từ lúc 5 giờ 10 phút đến 5 giờ 50 phút. Ở tỉnh Quảng Nam, hầu hết các tổ đều khai mạc từ 5 giờ 30 đến 6 giờ... Ngay từ giờ khai mạc, ở nhiều khu vực bỏ phiếu, cử tri đã có mặt đông đảo (ở Hải Phòng, có khu vực bỏ phiếu có tới 2.000 cử tri dự lễ khai mạc; ở Lai Châu, nhiều khu vực, số cử tri dự lễ khai mạc lên tới 60% - 70%; ở Hà Tĩnh, có 1.058 cụ trên 90 tuổi đi bỏ phiếu từ rất sớm...). Nhiều tổ bầu cử đã hoàn

thành việc bỏ phiếu từ 12 giờ trưa; đến 19 giờ (thời điểm kết thúc bỏ phiếu), tuyệt đại bộ phận cử tri cả nước đã hoàn tất quyền và nghĩa vụ của mình với tỷ lệ đạt rất cao. Có 49 tỉnh, thành phố đạt trên 99%, trong đó có 4 tỉnh đạt tỷ lệ 99,99% là Lai Châu, Hà Giang, Lạng Sơn và Hòa Bình. Các tổ bầu cử của các đơn vị vũ trang đều đạt 100% số cử tri đi bầu.

Tình hình và các số liệu của cuộc bầu cử đại biểu Hội đồng nhân dân các cấp năm 2011 cho thấy: *Một là*, trình độ học vấn của những người trúng cử đại biểu Quốc hội và đại biểu Hội đồng nhân dân các cấp cao hơn hẳn so với nhiều khóa trước (ví dụ, trong số người trúng cử đại biểu Quốc hội, có 98,8% có trình độ đại học trở lên; người có trình độ cao đẳng trở xuống chỉ chiếm 1,8%). Đó là điều kiện rất quan trọng để tiếp tục nâng cao chất lượng và hiệu quả hoạt động của cơ quan dân cử nhiệm kỳ mới. *Hai là*, cơ cấu, thành phần những người trúng cử về cơ bản phù hợp với định hướng, bảo đảm tính đại diện cho các tầng lớp dân cư, các giai tầng xã hội, các vùng, miền, các lĩnh vực kinh tế, xã hội, quốc phòng - an ninh và do đó đã phản ánh được tinh thần đại đoàn kết toàn dân. *Ba là*, kết quả trên thể hiện sự “kết tinh” tinh thần yêu nước, sự tin tưởng của nhân dân vào đường lối đổi mới, sự lãnh đạo của

Đảng, sự quản lý, điều hành của Nhà nước, khẳng định quyền làm chủ của nhân dân và tinh thần đại đoàn kết dân tộc. *Bốn là*, phát huy tính dân chủ trong từng bước triển khai công việc, từ dự kiến cơ cấu, thành phần, số lượng đại biểu, việc đóng góp ý kiến thẳng thắn, trung thực qua các lần hiệp thương do Ủy ban Mặt trận Tổ quốc các cấp chủ trì cho đến việc lấy ý kiến cử tri cả ở nơi cư trú và nơi làm việc của người ứng cử.

Nói một cách tổng quát, thắng lợi to lớn của cuộc bầu cử đại biểu dân cử bốn cấp đầu tiên là công sức, trí tuệ của cả hệ thống chính trị, đồng tâm hiệp lực “vào cuộc” với sự lãnh đạo, chỉ đạo và tác nghiệp nghiêm túc, khẩn trương, chu đáo, thận trọng và với tinh thần trách nhiệm cao nhất của mỗi tổ chức, cá nhân trước công việc đại sự của quốc gia.

Trong “Báo cáo kết quả bầu cử đại biểu Quốc hội khóa XIII và đại biểu Hội đồng nhân dân các cấp nhiệm kỳ 2011 - 2016” số 454/BC-HĐBC, ngày 18-7-2011, Hội đồng Bầu cử đã rút ra 5 nguyên nhân thắng lợi: *Thứ nhất*, có sự lãnh đạo chặt chẽ, toàn diện và kịp thời của Ban Chấp hành Trung ương, Bộ Chính trị và các cấp ủy Đảng trong từng bước triển khai, chuẩn bị bầu cử. *Thứ hai*, có sự tham gia tích cực của nhân dân vào công tác bầu cử, xây dựng Nhà nước

pháp quyền xã hội chủ nghĩa. *Thứ ba*, Ủy ban Thường vụ Quốc hội, Hội đồng Bầu cử, Chính phủ và các bộ, ngành có liên quan đã thực hiện tốt công tác hướng dẫn và chỉ đạo chung về bầu cử. *Thứ tư*, Ủy ban Mặt trận Tổ quốc các cấp và các tổ chức thành viên đã phát huy tốt vai trò của mình trong cuộc bầu cử. *Thứ năm*, có sự chỉ đạo chặt chẽ và triển khai tích cực, chủ động, trách nhiệm cao của các cấp chính quyền.

Để thực hiện tốt cuộc bầu cử ngày 22-5-2016

Để phục vụ cho công tác chỉ đạo, tiến hành bầu cử năm 2016 đạt kết quả cao, cần lưu ý một số điểm sau: *Trước hết*, quy mô, số lượng đại biểu được bầu ít thay đổi (vẫn là 500 đại biểu Quốc hội và khoảng 306.500 đại biểu Hội đồng nhân dân các cấp), nhưng số lượng cử tri tăng lên 66,5 triệu người (tăng hơn 4 triệu người so với năm 2011). Số lượng ứng cử viên cũng tăng lên đáng kể; đối với đại biểu Quốc hội, ứng cử viên đã tăng 5,2% so với cuộc bầu cử năm 2011; ứng cử viên đại biểu hội đồng nhân dân có thể tăng lên khoảng 10%. Số đầu việc tăng từ 41 công đoạn lên 54 công đoạn. Chỉ riêng số lượng ứng cử viên tăng lên để cử tri rộng đường lựa chọn cho thấy có thể xảy ra khả năng số phiếu dễ bị phân tán, “độ chụm” không cao. Tình hình này đòi

hỏi công tác chỉ đạo cần bám chắc tinh thần chỉ đạo của Bộ Chính trị ghi trong Chỉ thị số 51-CT/TW, ngày 04-01-2016, “Lãnh đạo bầu đủ số lượng đại biểu Quốc hội, đại biểu hội đồng nhân dân các cấp, đặc biệt coi trọng chất lượng đại biểu. Đồng thời, bảo đảm cơ cấu hợp lý về số đại biểu là người đang công tác ở cơ quan Đảng, Nhà nước, lực lượng vũ trang...”. Hai là, các thế lực thù địch tăng cường các thủ đoạn chống phá bầu cử. Sau thất bại trong việc chống phá Đại hội XII của Đảng, họ quay ngay sang chống phá quyết liệt cuộc bầu cử đại biểu Quốc hội và đại biểu hội đồng nhân dân nhiệm kỳ mới bằng tất cả các thủ đoạn tinh vi... Do đó, trong công tác chỉ đạo phải nắm vững điểm 6 của Chỉ thị nói trên, “Chỉ đạo chặt chẽ việc xây dựng các phương án bảo đảm an ninh chính trị, an toàn xã hội; giải quyết kịp thời, đúng pháp luật các khiếu nại, tố cáo của công dân; ngăn chặn mọi hành vi lợi dụng dân chủ, vi phạm pháp luật bầu cử. Kiên quyết đấu tranh chống mọi luận điệu xuyên tạc, âm mưu, hoạt động phá hoại cuộc bầu cử, lợi dụng bầu cử để gây rối an ninh, trật tự”.

Bên cạnh đó, cần khắc phục một vài hạn chế của cuộc bầu cử năm 2011:

Thứ nhất, có những vấn đề khá quan trọng nhưng Luật Bầu cử lại chưa quy định, vẫn bản hướng dẫn cũng chưa nói

rõ. Việc tiếp xúc cử tri vận động bầu cử là một ví dụ. Do chưa quy định nên có những người ứng cử đại biểu Quốc hội chỉ tiếp xúc ba, bốn cuộc; ngược lại, có người tiếp xúc trên 10 cuộc. Mặt khác, cần xem xét phân chia địa bàn, xen kẽ thời gian để sao cho trong cùng 20 ngày, những người ứng cử đại biểu dân cử của cả bốn cấp cùng tiến hành tiếp xúc cử tri ở cơ sở. Những vấn đề này cần được chỉ đạo sát sao, cụ thể, hợp lý đối với từng cấp.

Thứ hai, một số cơ cấu đại biểu chưa đạt định hướng, như đại biểu trẻ tuổi, đại biểu ngoài Đảng; đặc biệt là cơ cấu đại biểu nữ, ở tất cả các cấp đều đạt tỷ lệ thấp; ở một số địa phương đã không đạt ngay từ khi kết thúc ba vòng hiệp thương. Trong cuộc bầu cử lần này, tỷ lệ các nữ ứng cử viên đạt khá cao (chỉ riêng nữ ứng cử viên đại biểu Quốc hội chiếm 38,97%, trong đó, ở địa phương đạt tới 46,06%). Tuy nhiên, bài học thực tiễn cho thấy, trong cuộc bầu cử đại biểu Quốc hội khóa XII, tại một số địa phương, nữ ứng cử viên đạt trên dưới 50%, nhưng không có một nữ ứng cử viên nào đắc cử. Hạn chế của công tác chỉ đạo cần phải được lưu ý khắc phục trong cuộc bầu cử lần này. Có một số trường hợp, việc bố trí các ứng cử viên vào đơn vị bầu cử chưa thật khách quan, thậm chí có phần thiên lệch, dẫn đến “may rủi”. Trong

cuộc bầu cử lần này, Hội đồng bầu cử quốc gia có thể quy định các tiêu chí để sắp xếp các ứng cử viên vào các đơn vị bầu cử; các tiêu chí đó có thể là trình độ tương đương, vị thế tương đương, cân đối hài hòa giữa ứng cử viên nữ và nam; phải khác ngành, nghề (công việc), khác đơn vị công tác... Như vậy, đại biểu trúng cử sẽ là người đạt tiêu chuẩn, có năng lực thực sự, bảo đảm chất lượng.

Thứ ba, công tác tập huấn ở một vài địa phương chưa thực sự chu đáo, do đó đã xảy ra những sai sót ở một số tổ bầu cử; có một số đơn vị bầu cử đại biểu hội đồng nhân dân cấp xã phải bầu thêm cho đủ số đại biểu được quy định. Đặc biệt, vẫn còn tình trạng “bầu hộ” ở một số tổ bầu cử khu vực nông thôn. Những vấn đề đó đặt ra cho cuộc bầu cử lần này là phải tập huấn sớm, phải “thực tập”, thao tác “thử” một số lần cho thuần thục; đồng thời phải chú trọng hơn nữa công tác thông tin, tuyên truyền pháp luật bầu cử đến từng người dân và phải đạt tới mức, trước khi vào phòng bỏ phiếu, cử tri đã nắm rõ ở mỗi cấp, mình sẽ bầu ai và không bầu ai...

Tất cả những vấn đề nêu trên cần được quán triệt sâu sắc và sát sao nhằm bảo đảm phương châm chỉ đạo cuộc bầu cử ngày 22-5-2016 là dân chủ, bình đẳng, an toàn, tiết kiệm, bảo đảm ngày bầu cử thực sự là ngày hội lớn của toàn dân ■